

Karetní hra bývala v dobách minulých hrou společenskou, na úrovni a do jisté míry se některé karetní hry pojí i s výsostným postavením králů, šlechty a měšťanstva. Karty se do Evropy dostaly pravděpodobně z Číny, ale ani historikové nejsou v této otázce zajedno. První podložené záznamy jsou známé z čínských kronik - na Nový rok l. p. 969 (podle čínského kalendáře) hrál císař Mu-tsung dominové karty se svými ženami. V obdobné podobě, jako známe karty dnes, se objevily až později. Písemné prameny uvádějí, že to bylo v roce 1120 a vznikly prý pro potěchu konkubín čínského císaře Séun-ho. Jednalo se o karty Kwan pai ze skupiny tzv. peněžních karet.

Kde se vzaly karty?

Do Evropy přinesli karetní hry zřejmě Saraceni přes Itálii a Španělsko, označovaly se slovem naibbe. Písemný zdroj o popularitě hry se objevuje v roce 1376, kdy vyhláškou 23. května město Florencie hru zakazuje pod hrozbou přísného potrestání. Hru v karty přísně odsuzovala i katolická církev. Karetní hry si okamžitě po svém úspěšném „tažení“ na ev-

ropský kontinent koncem 13. a začátkem 14. století podmanily nejednoho vladaře a staly se velkou módou v každé „nóblí“ společnosti. Používaly se pro zábavu, ke společenským hrám i na předvídaní budoucnosti, ale také jako nástroj k provozování hazardních her. Vášniví hráči mohli vyhrát velké balíky peněz, někteří se naopak nezalekli zástavy

svých majetků a přicházeli o veškeré své celoživotní jmění. Po zákazech karetních her ve 14. století netrvalo dlouho a začaly vznikat nové hrací karty, což dokládají zejména písemné zprávy z Itálie o „...hrách s ručně malovanými kartami...“. V této době vznikají také francouzské karty, dnes také nazývané žolíkové karty podle později přidaného žolíka.

Daniel Ritter u tiskového archu, na kterém byl vytištěn rekordní největší Mariáš jednohlavý v ČR.

Ke konci roku 2010 převzala výrobu hracích karet od závodu Obchodní tiskárny Kolín společnost Hrací karty, s.r.o., která je výlučným majitelem veškerých ochranných vzorů a ochranné známky „konika“ – jedné z nejstarších ochranných známek u nás. Ředitel společnosti Daniel Ritter se tak stal zachráncem tradice výroby karet „s koníkem“ a ač není karbaník, karty jsou pro něho srdeční záležitostí a ví o nich opravdu hodně a s historií karet nám dovyprávěl i svůj příběh

Dají se něčím srovnat historické karty s těmi dnešními?

První hrací karty byly ručně malované, šlo o drahocennou záležitost, která byla přístupná jenom šlechtickému stavu, a díky své umělecké hodnotě byly takové karty velice ceněny a uchovávaly ve sbírkách. Sériové rozšiřování hracích karet začalo až ruku v ruce s rozvojem dřevorezby v 15. století. Dosud zachovalá „Hra královských úředníků“, která vznikla kolem

roku 1450 v Německu, je nejstarší tištěná a do datečně kolorovaná karetní hra, velice ceněná pro svou obrazovou symboliku. S rozvojem dřevorezby, mědirytiny a knihtisku němečtí výrobci karet zjednodušili proces výroby karet a začali je vyvážet do dalších zemí. Ve Francii, v Lyonu, se rozvíjí nový barevný systém, který se používá dodnes - srdce, piky, kříže, kára. Od 16. století se pak díky tomuto rozšíření mohly provozovat karetní hry u vyšších společenských vrstev jako forma kratochvíle. Nejstarší dochovaná evropskou sadou - mimochodem umělecky velmi zdařilou - je tzv. Stuttgartská karetní hra, která vznikla v l. 1427-31 na objednávku vášnivého lovce, vévody württemberského. K masovému rozšíření karetních her v Evropě přispěl v první řadě vynález knihtisku, který výrazně snížil jejich cenu.

V českých zemích dosáhly karty pravého rozmachu v době po husitské revoluci, kdy se lidé začínali navracet zpět ke světským zábavám. Na konci 15. století jsou tak hazardní hry jako karty a kostky vedle složitého šachu rozšířeny ve všech vrstvách obyvatelstva - od krále přes šlechtu až po městské či venkovské krčmy. V té době se hrají zpravidla jednoduché hry, jako flus, což byla obdoba dnešního oka či strašák.

O českých kartách toho víme málo, jsou nějaké dochované záznamy a milníky v historii výroby hracích karet v českých zemích?

Ano, jsou dochované záznamy, které říkají, že v roce 1340 čeští šlechtici hráli karetní hry. V té době se objevují i první zakázky - zakáz her pro služebnou čeleď, zakáz hraní tovaryšům (nesměli hrát ani o ořechy). Zakáz se však netýkal samotných karet, které se vyráběly dál, jak

o tom svědčí dobová zmínka o Jonathanu Krazelovi z Norimberka, který v té době působil v Praze a proslul svými ručně malovanými kartami. Do roku 1490 chybí věrohodné podklady o výrobě papíru v českých zemích, která je spojená i s výrobou karet. Vedou se spory o papírnické v Chebu s datováním k roku 1370. V průběhu 16. století u nás fungovalo 22 papíren, ale karty se již hrály nejméně jedno století.

Důležitou osobou z hlediska historie byl Jan Ritter, později společnost Ritter & Cie, nar. 1842 v Nové Kdyni. Původně pracoval ve Vídni. Roku 1882 otevírá dílnu v Praze, Melantrichově ulici č. 13. Je známý jako vydavatel národních karet - karty matiční navržené Mikolášem Alšem roku 1893, karty k národopisné výstavě z roku 1895. K roku 1885 je doložena působnost dílny na adrese Praha - Karlín, Poříčská tř. 1045-II.

V roce 1899 fúzuje za velmi příznivých podmínek s Piatnikem (dnešní stejnojmenná společnost, která působí po celé Evropě) s právem doživotního partnerství a správy podniku v Praze - jako Jan Ritter & spol. (& Cie). V roce 1920 vydává karty pro Artěl navržené Jaroslavem Vodrážkou. Dále vydává karty k 50. výročí založení firmy v roce 1932, které mají na reversu vrata dílny v Melantrichově ul.

Novodobá historie počíná s firmou J. L. Bayer, závod pro průmysl tiskařský a papírenský v roce 1879, kdy tiskařkou licenci obdržel Josef F. Gregor, který ji následně (r. 1880) převádí výlučně na Josefa Leopolda Bayera. Za zakladatele tradice výroby hracích karet, spojených s Obchodními tiskárnami Kolín považujeme Josefa Leopolda Bayera, který se vyučil typografem. V letech 1872-1880 byl

společníkem pardubické tiskárny Hoblík a Bayer. V roce 1879 založil největší knihtiskařský podnik v Kolíně, roku 1880 získal koncesi na provozování knihtiskařské živnosti. Ve svém podniku, původně se jednalo o kamenotiskárnu, se zaměřil především na barvotiskové obrazy, obrázky svatých, pohlednice, reklamní plakáty, hrací karty a především tisk kalendářů. První nástěnný kalendář byl vytištěn v roce 1884 a po té následovaly i hrací karty.

Tato výroba přežila v Kolíně jak obě světové války, tak vznik samostatného Československa. V roce 1946 vznikají znárodněním Obchodní tiskárny Kolín (OTK) jako pokračovatel tradice firmy J. L. Bayer (hlavní produkci firmy byly etikety, kalendáře, hrací karty a diáře). Později byla výroba rozšířená o samolepící etikety a tiskopisy pro výpočetní techniku. V období pomalého oteplování společenského klimatu v šedesátých letech si dovolily OTK vrhnout na trh opět plný sortiment hracích karet. Po roce 1990 byly hrací karty vyráběny v několika závodech Obchodních tiskáren, a.s. Kolín - a to v hlavním závodě v Kolíně a poté v Hořovicích, následně pak v Českých Budějovicích. Zde se však po roce 1990 a zejména v posledních letech, nevěnovala výrobě karet náležitá pozornost. Postupně byly karty na ústupu vůči jiné bonitnější produkci tiskovin a v roce 2009 se vedení OTK rozhodlo závod v Českých Budějovicích zrušit.

Existuje nějaká souvislost mezi prvním vydavatelem národních karet Janem Ritterem a Danielem Ritterem? Co vás vedlo k investici do téměř upadající výroby hracích karet?

Jsem tiskař, i když se již patnáct let věnuji prodeji použitých tiskových technologií. Tiskařina a karty mají k sobě velmi blízko. Nikoliv co se týká hazardu, ale technologie výroby a výsledný produkt jsou pro všechny kategorie tiskovin téměř stejné. OTK nabízeli odkup zařízení na výrobu karet a tak jsem si řekl, že by byla obrovská škoda zařízení rozprodat a nechat padnout značku, která je jednou z nejstarších ochranných známek v ČR - logo koníka, který zobrazuje bájněho okřídleného Pegase. Na začátku roku 2011 koupila společnost Hrací karty, s.r.o. technologii, ochranné známky a užité vzory pro výrobu hracích karet s logem koníka. Ač nekarbaník se nyní věnuji této překrásné výrobě s cílem uchovat tradici výroby hracích karet s koníkem. Zachránili jsme výrobu a chceme v ní pokračovat alespoň dalších 120 let. A souvislost mezi mnou a zakladatelem firmy Ritter & Cie? V mé rodině se odedávna tradovalo předávání jména po otci či dědovi, mám mnoho příbuzných se jmény Jan a Jaroslav. Prozatím se mi nepodařilo dopátrat všechny příbuzenské větve, nicméně se domnívám, že o přímou příbuzenskou linii nejde. Je ovšem překrásné a zároveň zajímavé, že zakladatel i zachránce

značky na výrobu karet jsou stejného příjmení. Nemyslíte? Pravděpodobně tomu tak mělo být a jen ten nad námi ví, kde se skrývá spojitost mezi historií a současností.

Co vám hrací karty přinášejí a jaký je váš názor na současný stav trhu?

Trh v České republice je do jisté míry stabilní, mimo nás existují i další místní výrobci hracích karet. Tak jako trh v Evropě, je však i ten náš zatížen dovozovými levnými kartami z Asie a Polska, které nenaplníují potřeby karbaníků především v kvalitě. Karty neposkytují adekvátní klouzavý efekt, tj. „nemažou“ a zdaleka nevydrží tolik, co karty naše. Je to způsobeno tím, že jsou vytištěné na jiném kartonu s jinými parametry, než námi používaný speciální karetní karton. Přesto se lacinější karty prodávají, ale věřím,

Piatnik - Ritter, revers mariášových karet vydaných k 50. výročí založení firmy - vrata dílny (později prodejny a skladu) v Melantrichově ul.

že naše kvalitní karty si svého zákazníka udrží. V kvalitě, tradiční technologii a v přístupu k zákazníkům je zahrnutá filozofie Hracích karet s.r.o. - vyrábět a nabízet karty prvotřídní kvality s výraznými tradičními obrazovými motivy a symbolem koníka, nejen vášnivým hráčům, ale i široké veřejnosti i prostřednictvím individuál-

ních motivů zákazníků z komerční sféry (např. pivovary, výrobci lihovin apod.). Karty jsou tak pro mě srdeční záležitostí, které se věnuji spolu se svými spolupracovníky každý den.

Čím se odlišujete od konkurenčních výrobců hracích karet?

Předně se snažíme dodržovat filozofii firmy a doufám, že je to znát. Vyrábíme standardní produkci karet - Mariáš, Canastu, Rummy, Černý Petr, Kvarteta. Standardní karty mají tradiční obrazové motivy, které jsou důležité pro konzervativní hráče. V případě Mariáše jednohlavého a dvouhlavého se dá dokonce tvrdit, že mariášníci hrají své partičky výhradně s těmito kartami. I z tohoto důvodu nabízíme i na individuálních kartách s reklamními motivy všem zákazníkům aplikaci koníka a názvu ORIGINAL. Především proto, aby konečný zákazník věděl, že jde o tradiční karetní produkt v ověřené kvalitě. Budeme přicházet na trh i s novými nápady. Nyní nabízíme kuriozitu v podobě největších mariášových karet. Ty jsou určeny především sběratelům a příznivcům hracích karet. Jde o 300% zvětšení skutečného formátu Mariáše jednohlavého (formát karet je 182/306 mm). Karty byly zapsány Agenturou Dobrý den z Pelhřimova do České knihy rekordů. Každé balení karet má svoje identifikační pořadové číslo, je opatřeno karetním kolmem s podpisem vydavatele. Balení obsahuje i kopii certifikátu dokladujícího udělení rekordu.

Zdroj informací o historii karet a použité historické obrazové motivy - archiv Petra Bílého.

Mgr. Petr Bílý, absolvent PF UK

Karty sbírá od 16 let (letos 30. výročí). Zaměření na českou produkci v nejširší míře. Pomáhá určovat nálezy karet ve Vladislavském sále a třídit sbírky karet v UPM. V rámci studia na Rudolfské akamii obhajuje práci „Nálezy nejstarších hracích karet v Čechách a na Moravě“ a je členem přípravného výboru občanského sdružení Club sběratelů hracích karet.

Využijte karty pro reklamní účely!

Společnost Hrací karty, s.r.o. nabízí tradiční výrobu hracích karet s motivem koníka i výrobu karet s individuálními motivy zákazníka pro reklamní účely. Zákazníkům nabízí možnost individualizace hracích karet v podobě:

- ♥ vlastního motivu na zadní straně karet - reversu (logo, plnobarevné fotografie)
- ♣ zpracování nebo dodání vlastní grafiky přední i zadní strany (možnost návrhu karetní hry - obrazový i slovní motiv)
- ♠ výroby speciálních edic (dětské karty, kvarteta, reklamní jednotlivé kalendářky apod.)

HRACÍ KARTY
SINCE 1884

Hrací karty, s.r.o.
Areál „U tiskaře“
Dražovice č.p. 239, 683 01 pošta Rousínov
www.hracikarty.cz